

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

L L O M B A I

LA RIBERA ALTA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DE LLOBAI

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Josep E. Forés Rossell

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Llombai, 177

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Llombai

ISBN: 978-84-482-5828-3

Depòsit legal: V-872-2013

Impressió: gràfiques **vimar**
Impressió en paper: 11 • 34,90 191 02 30 • Torroja • València

www.avl.gva.es

LLOMBAI

Llobbai limita al nord amb els termes de Real, Montserrat i Picassent; a l'est, amb Picassent i Alfarb; al sud, amb Alfarb i Catadau, i a l'oest, amb Dosaigües. El seu terme té una extensió de 55,1 km² i es troba en la subcomarca de la Vall dels Alcalans, al nord-oest de la Ribera Alta. Se situa plenament en el domini estructural ibèric, a cavall entre els contraforts ibèrics més sud-orientals, com la serra del Cavalló, i la gran cubeta sedimentària valenciana. L'àrea té una estructura en fossa tectònica, amb relleus cretacs en les vores (el Cavalló de la Colaita i la serra d'Alèdua) i una zona d'argiles miocenes i del Keuper (nord-oest), així com de materials miocens i quaternaris en l'eix central.

Llobbai té actualment uns 2.786 habitants. En el seu terme municipal trobem el barri de Sant Antoni, que hui forma part del nucli urbà i que se situa al voltant de l'ermita del mateix nom. Altres nuclis de població, fonamentalment vivendes de segona residència, són la Ponderosa, la Talaia i el Romeral.

El 28 de juliol de 1238, Jaume I va fer donació de l'alqueria àrab anomenada *Alumber* a Galaubia de Panalac. El 1312 el bisbe de València, Ramon Gastó, va erigir la parròquia de Llobbai sota l'advocació dels sants Joans. El 1404 sent senyor de tota la foia de Llobbai Aimeric de Centelles, s'hi va produir una cruenta batalla entre els partidaris dels Centelles i els seguidors dels Soler, dos de les principals famílies de la noblesa valenciana.

Roderic de Borja, cardenal i bisbe de València, i futur papa Alexandre VI, va comprar la foia de Llobbai a Francesc Vives de Boil (1479). Francesc de Borja prengué possessió de la baronia de Llobbai l'any 1529; l'any següent, l'emperador Carles V li atorgà el títol de marquès de Llobbai. El marquesat comprenia la vila de Llobbai i els llocs de Catadau i Alfarb; en canvi, Alèdua continuà sent una baronia independent.

El 1544 Francesc de Borja fundà el convent de la Santa Creu, que donà a l'orde dels dominics i dedicà a la formació de novicis i a l'adoctrinament dels cristians nous. Eixe mateix any, una butlla del papa Pau III establia l'església de la Santa Creu com a parròquia per a la cura d'ànimes del marquesat, en substitució de la primitiva església dels Sants Joans. L'ermita de Sant Antoni també data del segle XVI.

El 1609 l'expulsió dels moriscs va suposar un trasbals demogràfic i econòmic. El 1611 el duc de Gandia i marquès de Llobbai atorgà carta de població per a 23 nous pobladors, que se sumaren a la trentena de famílies de cristians vells que havien quedat a Llobbai. Alèdua quedà definitivament despoblat, i temps després va ser annexionat al terme de Llobbai.

Durant la Guerra de Successió (1705-1707), el duc de Gandia s'alià amb els Borbons, mentre que la major part dels pobladors del marquesat de Llombai abraçaren la causa austracista, que propugnava l'abolició dels drets senyorials.

Pel que fa a l'economia local, a finals del segle XVII el conreu de la morera era hegemònic, seguit de la vinya, els cereals, l'olivera i el garrofer. Les panses s'exportaven pel port de Cullera, i la seda, pel port d'Alacant, encara que també se'n venia a Castella. Però, a finals del segle XVIII, en fer crisi la indústria sedera valenciana, la vinya experimentà una forta expansió.

A mitjan segle XIX en tota la foia de Llombai es regaven 4.012 fanecades, mentre que un segle després la superfície de regadiu s'havia ampliat a les 6.000 fanecades de terra. La fundació de la Cooperativa Vinícola del Marquesat (1954) i l'entrada en funcionament de l'embassament de Forata (1961) constituïren un revulsiu per a la modernització de l'agricultura i l'expansió del regadiu. Actualment el regadiu arriba a les 32.000 fanecades, entre els termes de Llombai, Catadau i Alfarb.

El 1987 s'inauguraren les instal·lacions de la nova central hortofructícola de la Cooperativa Agrícola del Marquesat. Altres activitats econòmiques remarcables són l'avicultura; la confecció en pell, a partir de la dècada dels setanta; la xicoteta indústria de caràcter divers; la construcció, i el sector de servicis.

Entre els llocs d'interés per al visitant es troben l'església de la Santa Creu, declarada Monument Historicoartístic Nacional; l'ermita de Sant Antoni; la torre d'Alèdua, d'època àrab; el molí d'Alèdua; el paratge dels Estrets, on es troba l'assut i la cova de les Maravelles, inclosa en la Xarxa Natura de la Unió Europea; el paratge natural municipal dels Cerros, i el del Tello, des d'on es pot contemplar una magnífica panoràmica de la Ribera Alta i del golf de València.

ELEMENTS FÍSICS I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Orografia

Alteró d'Estral
Alteró de Botija
Alteró de Catiti
Alteró de Potan
Alts de la Guatleta
Alts de la Malà
Alts de Romeu
Alts de València
Caigudes de la Malà
Caigudes de Passelvir
Cova de Barret
el Cotelló
el Piquet de la Talaia
els Arrastradors
els Cerros
els Colmos de la Canyada
la Clotxeta Fonda
la Cofrentina
la Corralissa del Tio Colador
la Grenya
Lloma de Coca
Lloma de Formiga
Lloma de la Contrampa
Lloma de la Punta
Lloma de Sant Antoni
Lloma del Barranc del Gos
Lloma del Barranc dels Aspres
Lloma del Gos
Lloma del Tello
Lloma del Tramussar
Lloma Redona
Llometa de Vaoro
Llometa del Mig
Pic del Besori
Pla de l'Estepar
Pla de la Casa de la Llum
Puntal Alt
Puntal del Pi
Serra d'Alèdua
Serra del Cavalló (o el Cavalló de la Colaita)

Hidrografia natural

Barranc Agre
Barranc Ample
Barranc d'Antoní la Sardinera
Barranc de Boles
Barranc de Buixquera
Barranc de Canyon
Barranc de Donat
Barranc de Ferrando
Barranc de Flor de Lis
Barranc de l'Anouer
Barranc de l'Arc
Barranc de la Canyada
Barranc de la Cassoleta
Barranc de la Cova de les Maravelles
Barranc de la Creueta
Barranc de la Guatleta
Barranc de la Romana
Barranc de les Canyes
Barranc de Linares
Barranc de Malaena
Barranc de Manuela
Barranc de Montanya
Barranc de Mingo
Barranc de Pataca
Barranc de Pilotes

Barranc de Quixal
Barranc de Rútia
Barranc de Sarió
Barranc de Soto
Barranc del Boscarró
Barranc del Buitre
Barranc del Castell
Barranc del Castellar
Barranc del Cepellar

Barranc del Gos
Barranc del Pouet Sec
Barranc del Tio Gabí
Barranc del Tio Traca
Barranc dels Aspres
Barranc dels Felipons
Barranc dels Roures
Riu Magre
Valladar de la Casa dels Flares

Hidrografia artificial

Aljub del Barranc del Gos
Assut de Llombai
Pouet de Gil
Pouet de l'Estepar
Pouet de la Colaita
Pouet del Plater
Pouet dels Coletos

Séquia d'Alèdua
Séquia d'Alfarb
Séquia de Baix
Séquia de Cabanyes
Séquia de Dalt
Séquia Mare

Altres llocs d'interés

Casa dels Flares
Caseta de la Llum
cementeri
Cooperativa Agrícola del
Marquesat
Corral de Cabellos
Corral de l'Estepar
Corral de Rútia

Corralissa del Tio Colador
Ermita de Sant Antoni
escola professional
Molí d'Alèdua
Molinet de Cabanyes
poliesportiu
Torre d'Alèdua

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Caseta de Bernabé
Caseta de Pep
Corral Blanc
Corral d'Artur el Cerer
Corral de la Lloma Redona
Corral de Ximo el Porró

Corral del Castellar
Corral dels Flares
Llombai
Sant Antoni
Urbanització La Ponderosa

Partides

Alèdua
Barranc del Pouet d'Oreja
Beniali
Cabanyes
el Barranc Ample
el Barranc de Cagarrina
el Barranc de Donat
el Barranc de Farina
el Barranc de Fèlix
el Barranc de Ferrando
el Barranc de l'Arc
el Barranc de les Canyes
el Barranc de les Coves
el Barranc de Montanya
el Barranc de Quixal
el Barranc de Samsona
el Barranc del Gos
el Barranc del Llop
el Barranc del Mestre
el Bornaig
el Cabeçol
el Calvari
el Camí de Passelvir
el Camí de Requena
el Camí Fondo
el Castellar
el Cercat
el Molí de Pep del Carro
el Palmeral
el Portitxol
el Rajolar
el Romeral
el Sogrony
el Tollo

els Barrancons
els Massiscos
Escondella
Fondo de Passelvir
l'Algàmer
l'Arboleda
l'Arc
l'Arquet
l'Arquillo
l'Estepar
la Canyada
la Canyada del Moro
la Carraira
la Colaita
la Contrampa
la Foietà
la Malà
la Marquesa
la Pedrera
la Pujada de l'Estepar
la Raconada
la Riera d'Alèdua
la Serra
la Sola
la Talaia
les Fontanelles
Ondara
Passelvir
Racó de Bausac
Racó de Hueco
Racó de Huitena
Racó de la Paua
Sant Antoni
Xubec

Vies de comunicació

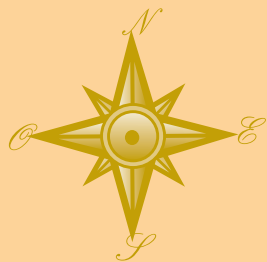
Camí Creuer
Camí de Beniali

Camí de l'Arboleda
Camí de l'Estepar

Camí de la Carraira
Camí de la Colaita
Camí de la Foieta
Camí de la Marquesa
Camí de la Talaia
Camí de Passelvir
Camí de Real
Camí de Requena
Camí de València
Camí del Castellar
Camí del Cementeri
Camí del Roll
Camí del Romeral
Camí del Sogrony

Camí del Tollo
Camí dels Barranquets de Roio
Canyada Real d'Aragó
Carretera de la Malà
Carretera de Llombai a
Dosaigües
Carretera de Tavernes a Xiva
Pont d'Alèdua
Senda de l'Estepar
Senda de la Costa de la Cabra
Senda de la Línia
Senda del Molló Blanc
Senda del Portitxol
Senda dels Colmeners

Elements físics i altres llocs d'interés

	Capital de municipi		Aljub, assut
	Nucli de població		Molí
	Carretera		Cooperativa
	Riu		Resta arqueològica
	Barranc		Ermita
	Séquia		Cementiri
	Muntanya		Poliesportiu
	Pic, roca		Centre educatiu
	Cova		Pla
	Pou		SERRETA

